

Universitätsbibliothek Paderborn

Vivat Rex Carolvs

Franz <I., Frankreich, König>

[Köln], 1519

VD16 F 2325

Seqvvntvr Orationes Treis, Qvarvm prima a legatis regis Gallo[rum], p[ro]faure suo regi, Imperator designaretur, co[n]cilia[n]do, ad principes electores Franckefurdiam est missa. Altera p[er] ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-34650

SEQVNTVR

ORATIONES TREIS, QVARVM

prima a legatis regis Galloꝝ, p fauore suo re-
gi, Impetator designaretur, cōcliādo, ad princi-
pes electores Franckefurdiam est missa. Alte-
ra p Generosum Comitem Hermannū Nue-
narium, pro inuictissimo Carolo Ro. iam re-
ge electo in Franckefurdieñ. comitijs extem-
pore edita. Tertia exhortatoria ad eundem,
auctore doctissimo uiro. LL. doctore Iacobo
Sobio, Nobilibus apud Franckefurdiam iu-
bentibus.

EVEREN

DISSIMI ILLVSTRISSIME
que domini ac potentissimi principes,
sacri Romani Imperij oculatissimi, ac
sapiētissimi electores, post summissam

humilemꝝ commendationem ac Salutem, Ioannes Dal-
bret Drocorum Comes, dominus aureæ uallis, Guillel-
mus genfier, dominus de Bonepet aurati, Equites Chri-
stianissimi Francorum regis ordinis, & Carolus guillart,
præses senatus Parysien. ipsius Christianissimi Regis
Oratores, ab eodem prouinciam expressumꝝ manda-
tum superioribus diebus acceperunt, commonefacienda
rum cum omni reuerentia, ac debita ueneratione Reue-
rendissimarum, ac Illustrissimarum dominationum ue-
strarum, earundemꝝ suppliciter obsecrandaꝝ, atqꝝ ob-
testandaꝝ, super quibusdam rebus, quæ ad communem
Christianæ Reipublicæ utilitatem, honorem, gloriam,
ac libertatem sacri Romani Imperij uidentur imprimis

A ij

pertinere. Cum itaq; exploratum habeant sibi facultatem suppeterem non posse conueniendi Reuerendissimas excellentissimasque dominationes uestras, & ijsdem in publico ac celebri omnium uestrum confessu (quemadmodum & sperauerunt & uehementer optarunt) publica oratione congrediendi. Idcirco rogant, supplicant, obtestantur, ut tam ob reuerentiam, atq; honorem ipsius Christianissimi regis, quam suscepti muneris, ac demandatae sibi prouinciae executionem sinere uelitis, immo si opus fuerit iubere in auspiciatissimo atq; foelicissimo uastro conuentu ita perlegi hasce admonitiunculas breui oratione contentas, ut omnibus audire liceat, ac liquide intelligere quaecunque in ipsis comprehenduntur. Eas nimirum praefati orationes ad Reuerendissimas excellentissimas dominationes uestras mittendas esse opere pretium duxerunt, & cum omni humilitate, impensaq; uobis debite reuerentia, legendas offerre. Quas si liberali atq; ingenuo uultu, pro insita uobis incredibili, ac prope diuina bonitate atq; facultate admittitis, rem plane feceritis & omnium sententia, iudicioque probandam, & tam grauium tamq; excellentium principum gloriae & decori imprimis consentaneam. Reuerendissimi excellentissimi principes ac domini
Deus optimus maximus uobis, ac secundis rebus uestris benignis
Sime foelicissimeq; sauere dignet, eisdemq; sp tue
ri. Ex Confluen
tia quinta
Junij.

Reuerendissimae & excellentissimarumq; ac potentissimae dominationi uestrai obsequetissimi atq; humiles obseruatores, Christianissimi Francorum regis Oratores ac Legati.

Vanto maiores nostri con
filio, quanta in rebus gerē
dis prouidentia excellue-
rint, quantam subsequen-
tium longo tractu sēculo-
rum, uacaturæq; posterita-
tis ratiōem habuerint, uel
hoc uno liquidissime uo-
bis compertū esse reor Re-
uerendiss. Illustrissimi do-
mini Excellentissimi ac potentissimi principes, q; subla-
ta omni discordiarum seditionumq; occasione, pacatum
ac tranquillum, p; uiribus suis, Christianæ Reipu. statum
relinquere curauerunt. Nunquam sane auspicacius, nun-
quam fortunatus, nunquam melius, feliciusue consul-
tum, p;spectumq; fuisse Augustissimæ Imperatoriæ ma-
iestatis Culmī animaduertimus, q; ubi diligendi crea-
diq; Romani Regis, ac subinde Imperatoris potestas at-
que auctoritas, omnium principum Christianorū cōsen-
su, uobis septem uiris principibus credita est. Nunquam
enīm cædes immēsæ, nunquam atrocissimæ strages, orbi
uniuerso defuerunt, q; diu inter procellas militares, turbu-
nesque bellicos, exercitui licuit Imperatorem designare,
qui sā penumero, quem nuper, ut sibi iucundissimū atq;
gratissimum concordi suffragio delegerat, mox facto im-
petu irruens, maximo fauore, in acerbissima odia, leuissi-
mis plærunc; ex causis repente commutato, trucidare
non uerebatur. Sic Sergius galba, Sic Otto, sic Aulus Vi-
tellius, sic Alexander, sic plæric; alij Ro. principes atq;
Imperatores, partim a suis, partim ab aduersarioꝝ mili-
bu struculentissime cæsi, non sine magno totius Imperij
dedecore, atq; iactura occubuerunt. Cum itaque non sit
consilium in uulgo, non ratio, non discrimin, non diligē-
tia, sapientissime cautum fuit superioribus sēculis, ut se-
ptem uirorum reato res ad paucos integratae, sapientia;

A iii

omni denique uirtute insignes deuolueretur, qui meritis ac
uirtutibus, iustissimo ac rectissimo prudentiae suae exami-
ne, accuratissime circumspectissimeque appensis, & pace,
& bello, idoneum ex omnibus principem designarent.
Vos inquam septem principes, qui ueluti septem triones
in coelo, reliquas splendore atque ordine stellas antecedunt,
ita uos in terris auctoritate, potentia, uiribus, consilio, ge-
nerositate, sapientia, non modo Germaniae, sed aliarum quo
que gentium proceribus, ac principibus praelucetis. Nec in
hoc munere designandi Imperatoris uobis propediem
obeundo, ex animo*uestro* candore, ac generositate,
uos quicquam admissuros plane intueor, quo maxima
de uobis apud omnes populos, ac ceteros orbis terrarum
principes, integritas aestimatio*rum* minuatur. Grandem fa-
ne prouinciam, ac prope uiribus imparem mihi suscepis
se uideor, qui in tantum confessum magnis de rebus uer-
ba facturus prodij. Ceterum quia ueritatis oratio soluta
esse debet ac libera, per pauca de huiusmodi rebus elo-
quar, quae nec a ueritate abhorre, nec forsitan iniucun-
da uobis fore perspexero. Non solum Reuerendissimi
domini Illustrissimi Excellentissimi principes, Christia-
nitas, quae Europae sinu ambitu*rum* clauditur, sed Aphrica
& Asia tota, uniuersusque terra*rum* orbis, ac penitissimae illi-
us nationes, gentes, populi, in uos conuersi, tanquam in
sublimi quadam arce atque specula constitutos, intentis
oculis, arrestisque auribus adstat, circumlustrantes ac ex-
plorantes, cui tantam re*rum* molem, cui totius orbis habe-
nas sitis credituri, quem tantae dignitati, tantisque admi-
nistrationibus prefecturi. Tantopereque de uestra omnes
integritate, uirtute, constantia singulari confidunt, ut il-
lum haud dubie uos augurentur Romanum Regem de-
signaturos, qui inter idoneos sit maxime idoneus, quique
virtute ac fortuna ceteros omnes antecellat. Quae sane
duo, ad res splendide fortiterque gerendas, non tam com-
moda, quam necessaria esse uidentur. Virtus suis ipsa ui-

uiribus contenta, ex se quidem sola plurimum fortuna
sine uirtute imbecilla, parē admodum ac propemodum
nihil potest. Altera uero alterius ope sic adiuuat, ut con-
iunctæ, arduissima quæq; non modo aggredi, sed & faci
le perficere queant. Porro si recti animi, sincericq; iudicij
perpendiculo rem ipsam demetimur, etiam rationis, non
affectionis examine stateraq; uti uolumus, nemo tam
socors, tamque a communī (ut aiunt) sensu alienus, qui
nō plane uideat Christianissimum Regem Franciscum,
cæteris tam fortuna, q; uirtute eximia præstare, nullum
que esse penitus, qui tam expedite, tam efficaciter, q; ipse
possit, uel nutabundum ac ruinæ proximum Imperium
suis uiribus fulcire, uel socordia incuriaq; maior; iam la-
psum erigere, uel ipsius maiestatem sublimitatemq; de-
pressam, in pristinam auctoritatem gloriamq; restituere.
Decuius regis fortuna, uiribus, potentia, quid nunc atti-
net dicere? quum uos ipsi satis iuperq; exploratum habe-
atis, quantas militum copias, quantos exercitus, suis ipse
sumptibus alere consueuerit, ueftire, armare, ac plærunt-
q; socios uiribus hostium lacessitos, armis, uiris, equis, cō
meatisbus iuuare, eisdemq; q; celerrime opitulari. Iam ue-
ro uirtuti ipsius quæ potest facundia, quæ oratio, par in-
ueniri? Quomodo hac obsecro tempestate inter princi-
pes orbis terrarum reperias, qui sit ætate, uiribus, ingenio,
potentia, opibus, strenuitate, diligentia, cum eo conse-
rendus? Aut in quo tot eximiæ dotes, atque ornamenta
Imperatoriae dignitati excellentiæq; consentanea inue-
niantur? Nullas profecto res ei deesse constat, quas ille
Orator princeps Tullius optimo cuiq; Imperatori ne-
cessarias esse profitetur, Scientiam rei militaris, uirtutem,
auctoritatem, fœlicitatem. Quanta enim est illius in tole-
randis sudoribus, algoribusq; tam diurnis q; nocturnis pa-
cientia? Quanta in aggrediendis periculis, quanq; intre-
pida uirtus? Huius nimirum fortitudinem, robur, poten-
tiam, ferocientes Helvetij, ab hinc paulo plus triennium

A iiiij

apud Insubres, collatis, ex improviso signis, nō tā cognō
vere, q̄ admirati sunt. Qui incautum adoriri, & cum ex-
ercitu per insidias opprimere studentes, ab eodem paucis
admodū captis ac diffugientibus, magna uī atq̄ incredibi-
li uirtute oppressi fuere. Nec tamē in stragis reliquias
(qd̄ perfacile poterat) deseuire, grassaricq̄ perrexit. Sed ea
humanitate atq̄ clemētia usus est, ut difficile dictu sit, ut
hostes magis uirtutem eius pugnantes timuerint, an mā
suetudinem uicti dilexerint. Nec facile discernas, bellū
an pacis artibus melior. Quis est enim mortalium uel in
compensandis præmiandisq̄ militum laboribus, amico-
rumq̄ obsequijs, munificētior ac largior? Quis in conci-
lianda externorum principum benevolentia fœlicior, in
eaq̄ retinēda constantior, magisq̄ perseverans? Perpau-
ci admodum principes sunt, qui cum eo uel iamdudum
amicitiam non inierint, uel inire cupidissime non expeti-
erint. Neminem plane uestrum ignorare arbitror, quan-
to ipsum honore, quanta magnificentia Leo . P. M.
annis superioribus in Bononiā, alterni colloquijs gra-
tia admiserit, quantis muneribus, obsequijs, gratificatio-
nibus, cū eodem tunc Veneti certauerint. Cui se se suacq̄
ita deuouerunt, ut nihil sit tam arduum, tamq̄ difficile,
quod non eius causa parati sint aggredi, atque efficere.
Qua demum fati benignitate, qua fœlicitate factum fu-
isse putatis, ut rex Anglus, superiore autumno, ex hoste
pniciossissimo, socius officiosissimus, ex inimico infestissi-
mo, suauissimus amicus, hoc animo, hac lege effectus sit,
ut patriam, opes, liberos, salutem denique propriam, re-
gijs obsequijs perpetuo addixerit. Singulis singula hor-
suppetere & partim adesse uideas, in hoc uno affatim cu-
mulateq; cuncta coire manifestissime iudices. Quisna igi-
tur dubitare posset, huiusmodi principem maxime, ac
præter cæteros idoneum ad suscipienda Imperioriæ di-
gnitatis moderamina, quæ tametsi non posceret, quin po-
tius respueret ac refugeret oblata, obtam præclarastamē.

eiūs dotes ad ea suscipienda, plāriscq; alijs eadem sibi com
mitti efflagitantibus, a uobis Reuerendissimi Excellen-
tissimi principes exhortandus compellandusq; ueniret,
ac demum reluctans, obnitensque ad Imperatorium
fastigium protrahendus. Ad quod efficiendū & quam-
ocissime præstandum, si non sua ipsius uaria uos, mul-
tiplexq; uirtus alicit ac permouet, inuitet saltem. Tum
uero id faciendum esse uobis persuadent grauissima dis-
crimina, religioni Christianae impendentia, quibus (nisi
mature accurritur) omnia protinus pessum itura sunt.
Animaduertite quæso pensiculatius, & ante oculos ue-
stros paulo accuratius proponite uelocissimam, truculen-
tissimamque Turcarum rabiem atque insaniam, qui
non contenti Asiam quammaximam, eandemque &
florentissimam, & opulentissimam orbis terrarum par-
tem nepharijs, atq; spurcissimis legibus suis iampridem
subdidisse. nihil hactenus a se actum arbitrantur, nisi Eu-
ropam (cuius iam superioribus annis bonam partem oc-
cuparunt) & totius Christianissimi regna, prouincias,
agros, ciuitates, oppida, non modo spoliare ac diuexare,
sed etiam ferro ac flammis passim uastare, foedissimeque
depopulari pergent. Et quod est longe omnium miser-
rimum atq; calamitosissimum, Christianam religionem
funditus euertere, suinamq; ac Belluinam introducere
moliuntur. Quis a uera religione? quis a pietate & diui-
no cultu tam auersus? quis tā clemētiæ? quis tam huma-
nitatis expers? cui cum hæc tam atrocia in mentem ue-
nerint, non solum commoueatur animo, sed etiam
non toto corpore perhorrescat. Non est opus rei atroci-
tatem, quam foedissime in pleraq; Christianorum oppi-
da atq; urbes, effrænata Mahumetum licentia, insanaq;
eupiditas exercet, pluribus explicare, aut oculis uestris
subiçere, cum uos ipsi & a summo nonnunquam Pon-
tifice, & a plæriscq; alijs frequenter super his fueritis com-
monefacti. Quibus sane periculis quis uel celerius ob-

uiam ire, uel tāto furoris incursus potentius, efficaciusue,
quam rex ipse Francus repellere coercereq; potest. Ne-
mo Reuerendissimi amplissimiq; pr̄incipes in medijs flu-
ctibus, atq; procellis (nisi mentis inops) iam imminentे
nausfragij periculo, gubernatorem nauigationis ignarum
eligendum, & gubernandæ nauī pr̄ficiendum censet.
Nemo quum pleno Marte dimicandum est, & iam in-
structa acie congregendum, quempiam scientiæ milita-
ris imperitum (ni modo desipiat) in ducem exercitus
optandum, assumendumue arbitratur. Viderunt cæteri
quid in quaç; re diligenter cogitandum faciendumq; sit.
Ego (sic me Deus iuuet) nunq; mihi persuadere potui, ut
uos magna prudentia, magno consilio, maxima experi-
entia princeps quandoq; sumiam rerum cogitaueritis
eius manibus uenire tradendam, qui non fortunæ ac na-
turæ cōmodis, atq; animi dotibus oēs antecellens, optimi
semper Imperatoris munia fœlicissime præstare possit.
Nec uobis præterea Reuerendissimi Illustrissimi prin-
cipes cæterisque Germaniæ proceribus nouum, atque
cuiquam inauditum esse debet, aliquot olim reges Fran-
cos nō minore populi Germanici, quam sua ipsorum &
fœlicitate, & gloria administrando sacro Imperio præfuis-
se, qui Germaniam templis, coenobijs, & tam publicis,
quam priuatis ædificijs decorare, uarijsq; ac pretiosis mu-
neribus locupletare studuerunt. Quæ cum uulgo pro-
trita sint, ac prope omnibus peruia, ea consulo præterire
uolui, ne illorum inculcatione molestiam uobis afferre
uiderer. Hoc unum, tamen nequaquam præterierim,
Franciscum regem, si Dei optimi maximi, ac uestro mu-
nere Imperij dignitatem adipiscitur, a maiorum suorum
præstantia uirtutec; minime degeneratum. Qui non
modo illam ænulari, uerum etiam (si qua fata sinunt)
uincere contendet, dabitq; enixissime operam, ut neq; in
eo (superis adiuuantibus) Augusti fœlicitas, neq; Titi
humanitas, neq; bonitas Neruæ, Troiani probitas atq; iu-

titia, Constantini religio, Theodosij pietas, Caroli cognomento magni rerum fortiter magnificeq; gestarum gloria, incredibilisq; liberalitas atq; magnificetia ab aliquo defudere. Non utiq; ignorat mores, naturaq; Germanici populi, qui est libertatis sua appetentissimus, eiusq; tuerenda ac retinenda studiosissimus atq; acerrimus uindex. Tā profecto aberit ut eam minuat, profliget, eripiat, ut uel eandem sp; augere amplioremc; reddere conetur. Eocirca non solum Germanicæ libertatis assertor erit ac propagator, ueretiam subditos omnes regia semper benignitate souebit, & paterna quadā indulgentia ita complectetur, ut omnes aliquando Germani fœlicissimum illum sibi dicem iudicent illuxisse, quo non tam humanis suffragijs, q; diuina quadam sorte tantum Imperatorem, ac patrem patriæ nacti fuerint. Nec sane quicquā est, quod Germani Francoꝝ amicitiam, coniunctionemq; uel respuere debeant, uel auersari, qui & natura, & consuetudine, & disciplina sunt omniū mortalium lenissimi atq; mitissimi, qui se quoq; Germanis & hospitalissimos semper exhibuerunt, & amicissimos, si quando negotiationis, uel commercij causa peregrinantes ad illos diuerterunt. Quinetiam Germanorꝝ, Francoꝝ umam olim fuisse Rempub licam, alterosq; ab alteris mutuam traxisse originem, & antiquitates uestræ testantur, & nomina quondam uestris urbibus indita, quæ in hodiernum usq; diem supersunt, manifestissime indicat. Hinc Frâconia antiquissima florètissimaq; pria. Hinc Frâckofordia de Frâcorꝝ noie appellata, celeberrimū totius Germaniae emporiū, oppidūq; & nobilissimū & augustissimū. Multoq; iā & nobilis, & augustius extatōrꝝ principū, & pcerꝝ gloriissimo fœlicissimoc; cōuētu, designandi eligendiq; Romanī regis ḡra facto, Proinde Reuerendissimi amplissimi q; dñi Illustrissimi ac potētissimi pr̄cipes, si hūanis rebus, si cōi oīm saluti consultū eē uultis, si imminētia Ch̄rianae pietati discrimina penitus amoliri, si honorē uestrū, decus,

amplitudinem, famam, gloriam, tueri, conseruare cum
lares expeditis, et in posteritatem transmittere. Si Impe-
rii fines, atque ditionem propagari, si optimo cuique morem
gerere, atque gratificari percupitis, quod auspicatum, bea-
tum, bonum, faustum, felixque sit & uobis, & uniuersae Reip.
Christianae, Christianiss. regem Franciscum, regem Ro-
manum designate, consulendumque Imperatorem com-
muni suffragio decernite. Vesta porro laus, neque tenuis,
neque obscura erit. Hoc ciuitates, hoc populi, hoc princi-
pes (paucis forsitan exceptis) non loquuntur modo, ue-
rumentam personant Franciscum regem dignum esse
Imperio, & ita dignum, ut nullus eo dignior hac tempe-
state reperiatur. Nihil utique ab eo immaturum, nihil properum,
nihil asperum formidandum est. Omnia seria, cuncta gra-
uia, & quasi ipsa Respub. iubeat auguranda sunt. Cura-
bit, enitetur, efficiet ne uobis desint & fortia facta, & fal-
tem uobis atque Imperatori digna consilia. Bonam partem
rebus geret ex consilio & sententia uestra. Nec eum alio-
qui immitatura est fortunae amplitudo, nisi ut prodesse
tantum possit, ac uult uobis, ac populo Germanico pro-
spiciat, & ueluti praesens actutelare quoddam numen, ab
omni periculo tueri liberareque conabitur. Sua perficiet
opera, uiribus, consilio, diligentia, ut nihil unquam a uo-
bis gestum fuisse auspicatus, gloriostius, felicius mox in-
telligetis, quam eum regem Romanum designasse. Qui
omni cura, studio, industria elaboraturus est, ut tutam omni-
ex parte, ac tranquillam fortunam cum populis atque
ciuitatibus uestris felicissime trahatis. Ut ue-
stram denique, ac uestrorum salutem suo-
ipsius ac proprij capitis discrimine
liberam ab omni assultu perni-
cieque hostili prospere &
felicitateatur. No-
nis Iunij. M.
D.XIX.

ORATIO AD

REVERENDISS. ET ILLVSTRIS

simos principes electores, edita per genero-

sum Comitem Hermannum Nue-

narium in ipsis comitijs

regis Romanorū,

p Inuictiss. &

Christianiss.

Carolo Ro.

rege ele-

cto.

I DE IM

PERII MAESTATE,

de gloria, de honore concertan-
tibus, aliena laudatiōe uehemē-
ter opus esse perspicerem, O Il-
lustriss. atq; potentissimi Ger-
maniae principes, ac Ro. Impe-

rū electores, profecto omnem meam industriam, omnes
ingenij uires ad hoc iamdudum contulisse, ut accumu-
latis & congestis undiquaq; laudibus, Carolum inuictis-
simum Hispaniarum regem, a me diligenter uobis com-
mendatum sciretis. Non enim adeo omnem prorsus di-
cendi rationem a nobis alienam esse putamus, ut, si de
Carolo rege dicendum sit, aut defuturas nobis res, aut uer-
ba metuere possimus. Quocirca uos obnixe rogo prin-
cipes illustriss. ut adulescentiae nostrae aliquid conces-
atis, simulq; illud, quidquid est a me commissum apud
uos audacius forte q̄ ista ætas, & conditio mea tulerit, id-

B

ipsum meo i patriam summo adfectui, & singulari erga
Carolum regem, illiusq; diuinis uirtutes amori condonatis.
Quis enim non optimo iure succensat, laudari cernens apud uos summo cum artificio, ac præferri eos, qui
nihil unquam in uos beneficij contulerunt? Illum uero,
cuius extant in uos pulcherrima, atq; præclarissima stu-
dia, passim contortis, obliquisq; dictis traduci. Cum huc
potissimum uobis commendari, ac a uobis unice & coli, &
observari oportuit. Nam quæ hoc tempore in tota Asia,
aut Europa regnare creditis, tanto popularium consensu,
tanto complausu omnium nationum, tanta cum imperio
& dignitate, & amplitudine. Aut quem in toto orbe ter-
rarum regem esse existimatis, de quæ uel materia amplior, uel
historia ad immortalem gloriam excitandam copiosior
suppetat: quamq; nec æmulus extenuare, nec orator sua
eloquentia magnificare possit. Nos autem longe diuer-
sum ab his sentimus, qui decorem principis in laudatione
constituunt. Immo maxime indecorum reputamus, si
quis exquisitis rhetorum flosculis, se id consequutus spe-
ret, quod non nisi excellentissimis uirtutibus, & clarissi-
mis ingenijs, per uium semper patuit. Namque illos ma-
xima laude, ueraq; gloria excellere dicimus, quos non
eloquentia rethorum, non conflata ab oratoribus præco-
nia commendarunt, uerum quos egregia facinora, & ex-
imiae res gestæ apud mortales extollunt, atq; illustrant.
Hæc est uerissima (ut ille summus orator putat) qua ad
superos itur uia. Hac prisci illi uiri fortissimi certatum con-
tenderunt, atq; in tantum profecerunt, ut illis tum saecu-
lis immortales honores, diuinosque cultus meruerint.
Est & altera uia multum etiam ad imperium acquirendum, & retinendum necessaria, gratia uidelicet, ac fauor
Po. Ro. qui in diligendo principe, per se saepe pluri-
mum ualuit. Ipse enim uirtutes, & si solæ satis muni-
tum ad petendum principatum iter ostendant, tamen si
gratia fulciantur, uix unquam repulsam habituras existi-

mo. Hæc quoties ipse mecum memoria repeto, non possum nō uelimenter admiratione duci, ita, ut perbeatum iudicem Carolum regem, in quo nihil natura neglexerit, quod ad corporis, ac animi foelicitatem pertineat. In hoc enim adeo conferta, & cumulata sunt omnia cū corporis, tum animi bona, ut neq; priorē agnoscat, neq; admittat parem. Quibus de rebus, si ante conspectum uestrum plenum & auctoritatis, & grauitatis, ipse uerba facturus essem, pertimescerem sane, ne me in ipso orationis medio cursu, copia rerum obrueret. Atque ita obrueret, ut omnem prorsus recte dicendi modum, confundere necessarium fuerit. Mihi uero animus nunquam fuit Illustriss. principes, ut Carolum regem (cuius uobis exploratae sunt, & compertae uirtutes) apud uos laudare uellem. Neq; enim tam sum excors, ut non intelligam hunc locum, & hæc tempora, aliud longe maius, ac dignius quiddam expostulare, id quod a principio & dixi, atque professus sum. Ac etiam nunc libere & ingenue fateor, non licere cuiquam habere comitiorum eiusmodi rationem, ut in laudatione cuiusquam uersari patrum uoluntates, ac sententiam Senatus ab oratoris liberatione pendere credat, quasi non magis ad fortia facta, quam egregia, & bona uerba spectare oporteat. Vnde postquam uestrum istud amplissimum, ac illustrissimum collegium, septenaria perfectione absolu-tum, diuina prouidentia, ad futuri Romanī Regis habenda comitia, Franckefurdium conuocatum est, ut uniuerso orbī Christiano, suo capite iamdudum orbatō, ueluti quendam solem terris, adsignare debeat principem, profecto non est, ut dubitare quispiam possit, quin uobis abunde omnia superfluant, quæ ad absolu-tissimam sapientiam, animorum constantiam, æquitatemque requiruntur. Ita, ut nullo monitore, quantumuis etiam ingenij, aut eloquentiæ facultate præstanti, sed sola uestra prudentia frèti, eum sitis Regem

B ii

Ro. uestris suffragijs declaraturi, quē ad id muneris ob-
eundum, sufficere cognoueritis. Nec ego sum usq; adeo
perfictæ frontis, aut proculcati pudoris, ut præscribere
uobis, quem uos eligere debeatis, temere præsumam, aut
quenq; ita uobis proponere audeam, ut in eo deligendo,
non multo plus uestris acerrimis iudicijs, q; meæ opinio-
ni concedendum putem. Tametsi multis sane argumen-
tis, haud obscure probare possum, Carolum Regem,
omnibus, qui in hunc usq; diem a uobis imperium peti-
erūt, non modo uenire præferendum, uerum etiam com-
petitorum a uobis nullam omnino rationem esse haben-
dam. Quidquid enim isti sibi utcunq; usurpat, hoc ille
summa cum æquitate possidet. Et ut paucis multa con-
cludam. Solus hic, omnium ante se regum fœlicitatem
ex æquo superare uidetur. Non modo quæ ei a natura
insunt, uel ex industria, & exercitatione prouenerunt,
uerum etiam hæ quoq; res, quæ tantum ex arbitrio for-
tunæ, ut uulgas putat, seu fatoy, ut philosophi opinant,
dependent, hæc omnia tam peculiaria habet, ut non ei
collata, sed cum eo nata fuisse uideant. Cum hoc si opti-
mos quosq; conferre libet, comparietis magnam obscuri-
tatem clarissimos alioqui uiros, huius splendore obiecto,
contracturos. Cedat opibus & diuitijs Chroesus, Cedat
prudentia Philippus, Alexander prosperitate, potentia
Xerxes, magnanimitate Leonidas, liberalitate Agesila-
us, gratia Alcibiades. Ea propter neminem existimo fo-
re, qui huius augustissimi imperij molem, tam facile ex-
collere, collapsum uero, ac iam foedari coepit, tam po-
tenter restaurare, in angulos Germaniæ coarctatum, tam
longe lateq; propagare possit. Quis enim nesciat quan-
tas militum copias, tam pacis, q; belli temporibus para-
tas semper habere consueverit? Quantam etiam, & q; nu-
merosam classem, tum in Mediterraneo mari, tū in occi-
dentali Oceano constituerit, quibus nō magis sua ac so-
cioy regna, q; totam ipsam Christianam Rempub, ab

in cursu barbarorū & hostium, strenuissime tutatur. Atq;
hoc solo nomine uel maxime commendandus, quod
publicam salutem, suo periculo semper anteponendam
duxerit. Quia in re quanta modestia ac temperantia sem
per usus sit, ex hoc consyderare potestis, quod in tanto
sumptu circa curam præsidiorū & copiarū, nemini inco
larum importune molestus est. Neq; ita agit, ut illi, qui
paganorū, ac uillanorū suorū sudoribus, & sanguine, mili
tū rapacitatē, libidinē, ingluuiemq; qmannis explent, &
heu dictu miserabile, plus ipsi calamitatis, & nocumenti
suis subditis inferunt, q; uel infensissimi hostes excogita
re, nedum inferre, possent. Sed noster hic, sine suorū ia
ctura, sine priuatorū magno incōmodo, e regijs uectiga
libus stipendia militibus copiose suppeditat. Satis locū
plete mōs existimans, si sui penuria, & calamitate non
opprimantur, satīs fœlicem, si suos ab infoelicissima tyrā
nide defendat. Nolo ego hoc loco recensere egregiam
illam corporis habitudinem, ac illa pulcherrima naturae
lineamenta, quæ hunc plane coarguunt uere Germani
cum illum splendorem referre. Nolo inquam recensere
illa tam uulgata, & ferme protrita, ne uestrīs auribus
plus iusto molestus siam, ea inculcans atq; in medium
proferens, quæ etiam gladiatoriibus, & athletis commu
nia sunt. Tamen hoc unū breuiter admonere operæpre
tium esse duxi, hanc scilicet ætatem, & has uires, quæ hu
ic natura largita est, tolerādis sudoribus, algoribus, uigi
lijs, alijsq; incommodis accommodatissimam esse. Par
tim etiam ut uos commonerem impudentissimi cuiusdā
hominis, nuper gallica legatione functi, ad Eburonum
ciuitatem prouinciamq; qui, siue ex mandato ita dixe
rit, siue gallicam leuitatem, impudentiamq; coercere nō
potuerit, in huius nostri Illustriss. & Inuictiss. regis con
tumeliam, nihil aliud cum adferre potuisse homo scele
ratus, q; quod satis contumeliose regulum appellauit,
statura forte pusillum sugillans, quasi uel id uitium cen

B iiij

seri possit, si uere obijciatur, aut mox pusillus sit, qui non
æquauerit corpore cyclopedem. Sed facessat temerarius ho-
mo cum sua gallica leuitate, nos sat magnum eum iudi-
camus, quem maximi quicq; maiorem sese fateri cogun-
tur, & si idipsum forte inuitissimi faciant. Non debet eti-
am uos commouere, q; toties per cuniculos oppugna-
tur Carolus rex, quasi qui nondum fortunæ uices exper-
tus sit. Illi enim constanter adfirmant, imperium decerne-
dum non fore ei, qui belli discrimina, & euentus iniquissi-
mos, dubiosq; lubricæ sortis nondum subierit. Ad quod
cum dici permulta & grauiter, & ornate possint, ego pau-
cis agere malo, propterea, q; eiusmodi sit ista causa, ut ne-
quaq; indigeat accurata defensione. Quippe, quando ean-
dem possumus lōge fortius retorquere in eum, cuius gra-
tia ista dicuntur. At nos aliena oppugnare non decrevi-
mus, uerè nostra defendere. Idq; tam licere cuiuīs opina-
mūr, ut nemo ob id lēsum se iure querī possit. Belli ergo
fortunam qui saepius experti sunt, eos ad Remp. admini-
strandam aptos esse adfirmabimus. Absit hoc illuſtris
principes. Qui em̄ tuin aptiores cendi forent, q; uul-
gus istud perditissimorè hoīm, quos Germania ad publi-
cam calamitatēm heu nimis diu aluit. Nā hoc & caloni-
bus atq; lixis, ac etiam pſtitutis illis mulieribus, quæ castra
sequunt̄ ppe peculiare est, ita ut assidue a fortuna uersen-
tur. Modo uictores, modo uicti circumambulent. Iā tri-
umphates, mox in triumphum ducti. Aliqñ direptis op̄i-
bus, exustis ciuitatibus, occisis, aut despoliatib habitatori-
bus opulentissimi, mox pfligatis prioribus fortunis infœ-
licissimi, ac oīm maxime miserrimi. Hec iccirco dicere uo-
lui, ut sciat̄ huius causæ caput, longe nimis imbecillum
esse, ut etiam si aduersarius uerè diceret, pp̄terea ab impe-
rio secludi is debeat, in quē illud sophisma torqueat. Quis
enim unq; Alexandro magno in rebus gerendis fortuna-
tior? Quis P. Scipione Africano & fortior, & melior?
Quis Octaviano felicior, aut potentior? At hi q̄es pueri

prope ad imperium admissi sunt, ita, ut nullis antea bellis
pter aetatem interesse potuerint. Cum imperio enim exer-
citan imperatores, non secus quod nos cum nostris studijs.
Quanque omnino credere non debetis militaris disciplinæ
expertem esse eum regem, cum quo, quicunque sunt in orbe
Christiano egregij, ac famosi bellatores, familiarissime co-
uersantur. His artibus a puerō imbutus est, ad eas perdiscē-
das non tam sponte accessit, quod uia quadam naturæ pertra-
ctus fuit. Haec auta sunt insignia, quæ hereditaria quadam
successione, in hunc propagata fuerunt. Ita, ut audaciam,
& robur, ex ipsis maternis uberibus suscisse videatur. So-
lent huiusmodi configuria querere oratores perplexi, dum
non habent uel quod aduersario obijcant, uel quod pro
se dicant. Quemadmodum si quis cum sanitatem repre-
hendere non possit, laudaret febrem quartanam. Ita qui
pacis inuident, belli gloriā extollunt. Quibus nos respon-
debimus, duo esse bellorum genera. Quoddam enim sola
imperatorum libidine, ac petulantia quadam ferocientium
animorum leuisbus ex causis concitari, ac saepe cum maxi-
mo discrimine Reipub. in fortunæ arbitrio dubium, &
anceps uersari. Alterum uero pro patriæ tuitione, pro libe-
ritate, pro fortunis, necessario geri oportere. Idque tale esse, ut
siue bene, siue male cedat, ipso nihilominus duci gloriā
semper, ac laudem conferat. Ad haec perpaucos compe-
riri, qui in bellis gerendis, non multo magis suis affe-
ctionibus ducantur, & obtemperent, quam publicæ utili-
tati consulant. Vt pote qui pro nihilo pendant iustitiam
pietatem, ceterasque uirtutes. Verum, contemptis religioni-
bus, ac iure gentium spredo, aliena quidem per maximas
iniurias deuastando, contra socios ac uicinos crudelissi-
me grassando, se bellica uirtute, ac militari disciplina, cæ-
teris mortalibus præpollere gloriantur. Sed nos omni
præconio efferendos, omnique laude prosequendos arbi-
tramus, qui sic regnum instituerunt, ut malint suos fines
tueri, quam aliena diripere, pacem souere, quam excitare

bella, optare potius opulentam patriam ut habeant suis
terminis coarctatam, q̄ expilatam ac miseram, etiam si
usq; ad Indos protendatur. Quid autem refert, si bella
omnino facessant, dummodo patria prudenter, & ordi-
nate gubernetur. Immo omnibus uotis exoptare princi-
pem debemus, cuius consilio, & auctoritate, bellica rabi-
es, in pacis lenitatem, & mansuetudinem uertatur. Hoc
sancta ecclesia quotidie p̄ijs precibus efflagitat. Hoc euā
gelia Christi, quæ fidei nostræ indissoluble fundamen-
tum existunt, toties nobis inculcant. Memineritis san-
ctum regem Dauid ad extruendum deo templum, in-
dignum suisse reputatum, eo q; uir sanguinum esset,
Mosen proinde legis diuinæ promulgatorem, a pro-
missionis patria deo iubente seculum, regem uero no-
strum Christum, quem Iehosue nobis designabat, in ci-
uitatem sanctam uenisse pacificum. Quapropter de Chri-
stianorū cæde non debet gloriari Christianus princeps,
Inanis est enim gloria, quæ in Reipub. perniciem uerti-
tur. Omnes quippe unius ciuitatis municipes sumus,
præsidem habentes Opt. Max. deum. In hac qui sedi-
ciosi deprehenduntur, expedit Reip. ut a regimine præ-
cipites deturbentur, ne labefactetur status immaculatæ,
& incorruptæ matris ecclesiæ, Videlicet Ethnicum illum
M. Catonem, quanta grauitate ciuilem discordiam exe-
cratus fuerit, Fuisse enim traditur uir ille summæ integri-
tatis, & egregium Ro. probitatis exemplar. Is post illam
mēorabilem cladem Po. Ro. in pharsalia confectam, cū
interfectorū ciuium cadauera circumlustrasset, manibus
obtexisse oculos fertur, ne Reipub. calamitatem diutius
contuerentur. Nemo certe tam est mentis, aut rationis
expers, qui non longe præferat sanguinolentis bellorū
tumultibus, florentissima tempora pacis, Cum in istis
omnia & diuina, & humana, optime ac tranquillissime
regantur, in illis autem, interrumpantur non modo ho-
minum uoluptates, uerū etiam deorū immortalium cul-

tus, religionesq; pessum eant, ac turpissime polluantur.
Et si diligenter introspicitis, reperietis hic multum relin-
qui solidæ & non fucatæ laudis, illic uero mendacij oia
fere obnoxia circumferri. Quis enim iactabundo, ac glo-
riæ iam spe inflato, de sua utcunq; se se uictoria extollen-
ti, credat? Quis non uel pro media parte confictum pu-
tet, egregium illud bellicum poema, ubi omnia ad laude
uictoris cantantur? quodq; (si rem aliunde perconteris)
obscuræ subito fieri uideas, ac tale, ut iam huiusmodi sche-
matis pudere te uehementer possit. Constat ergo belli
imperitiam nemini merito imputandam, qui sua dexte-
ritate, atq; prudentia, sic disposuit regni statum, ut ei bel-
lum inferre non ausit quispiam, nisi fuerit ille extrema
dementia, aut ingeti temeritate correptus. Quod si quis
omnino quietis impatiens, ac belli plus iusto adpetens,
inuitum ac reluctantem temere armis lacessierit, in hunc
demū, ac turbatorē publicæ commoditatis, omnes ner-
uos, omniemq; potentiam expendat, ut tandem optimi
imperatoris officium, non segniter exercuisse comperia-
tur. Iam dicendum uidetur de his rebus, quæ ad imperij
amplitudinem summopere desyderari consueuerunt. Int̄
quas summo fere loco constitui solet, mutuus adfectus,
atq; benevolentia, non solum principis erga Rempub.
uerum etiam erga uicinas gentes, sociosq; & necessarios.
Qua in re si adhuc aliquid est quod a Carolo rege exi-
gendum, aut etiam extorquendum putetis, id ipsum spō
te sua lubens ipse uobis præstabit. Nam cum tam sit
præclara, ac uere regia indole preditus, ut etiam hostibus
suis ultro parcere, nedum charissimis, ac amicissimis bene
facere gloriosum esse iudicet, qua occasione induci illū,
aut certe permoueri posse existimatis, ut charissimam pa-
triam suam, non prosequatur maxima cū pietate, & sum-
ma gratitudine. Neq; uestrum esse quenq; credo, qui ne-
sciat qua religione, quibus officijs, qua necessitudine, po-
tentissimi prope omnes Europæ reges, cum illo pacta sit

C

mauerint, Societatem inierint, affinitatemq; contraxerint,
Angliae uidelicet, Vngariae, Poloniae, Daciæ, ac Portu-
galliae. Ferox insuper bellicosaque Heluetiorum gens,
ac populosæ Sueuorum coniuratio, nec non Eburonum
præpotens ille, ac inter prudentissimos merito connu-
merandus princeps Erhardus, una cum tota Marcensi-
um familia. Omnes profecto Carolum regem sanctis-
sime colunt, nec est quisquam sociorum, aut necessario-
rum, qui non præstite fidei reum illum facere ausit. Ius-
iurandum nullis conditionibus ut uiolaret impelli unq;
potuit, fidem etiam hostibus constantissime semper ser-
uauit. Culpam autem quam in alijs damnare saepius po-
tuerat, ipse nunquam admisit, honorem suum integrum,
& illæsum servare malens, quam alienam perfidiam, uel
uindicando detegere, uel compensando adçquare. Quo
uero clarissimiliter dilucidiusque ipsius Caroli regis erga sa-
crum hoc imperium, fidem perspicere, & diiudicare pos-
sitis, consyderate quæso, ac animo diligenter perpen-
dite, an aliquando aut palam, aut clanculo aduersus
imperiū maiestatem machinatus sit, an pecunijs, fauo-
re, potentia, contumaces fouverit, rebelles suscepérít, dif-
fidentes rebus suis imperij hostes ingentibus spebus
erexerit. Quam demum ob causam contemnere illum
Venetorum amicitiam creditis, nisi quia perpetuos ho-
stes Ro. imperij, uestræq; nationi infensissimos esse co-
gnouit? Quo circa si penes me horum comitiorum sum-
ma staret, fidem meam ac honorem me hercule grauiter
acerrimæq; læsum putarem, si contra meam conscienti-
am, contra publicam omnium expectationem, alium
quenquam isti præferendum statuerem. Nos ipsi illu-
strissimi principes, iam dudum conspexistis, q; sancte, q;
syncere, quā pure ad imperium aspiret. Non ambitione
rapitur, neq; tumet arrogantia. Non popularis auræ tem-
pestatisbus iactatur. Sed id tantum a uobis officiosissime
petit, quod sui parentes sanctissime possederunt, quodq;

Si ipse non peteret, uos illi sponte fueritis oblati, cum
eis rebus abundare illum cerneretis, quæ uos a rege
Romanorū expetenda iudicatis. Prudentissime quidem
a maioribns nostris constitutum est, ut ambitus e Repu-
tolleretur, ne his qui boni in ciuitate uersantur, cum per-
ditis nonnunq; flagitiosisq; in competendo communis,
ac par esset conditio. At uiris fortibus hac lege nequaç;
honoris aditum p̄aecludi uoluerunt, ita, ut coercendos il-
los censuerint, qui sua uel dexteritate, uel prudētia, rei-
pub. periculis, necessitatibusq; cōsulere possent. Iстis em̄
qualibet in urbe præmia debent uirtutis. Ad quam inci-
tare, ac etiam inflammare mortalium animos solet insitus
ille (nescio quis) gloriæ igniculus, quem uix etiam sapien-
tissimi restinguere potuerunt. Unde nec uestræ uolunta-
ti Carolus rex reluctabitur, si uestro candidissimo iudi-
cio huius imperium decernendū duxeritis. Plus nempe ue-
stræ pietati, prudentiæ, liberalitati, q; suæ modestiæ dan-
dum intelliget. Nam si sapientem mutare sententiam
quandoq; expedit, minimeq; indecor; habetur, etiam in
his, quæ sub controuersia, & disputatione relinquentur,
quanto magis ubi de Reipub. dignitate, de salute omniū
agit, ibi pertinacem esse non licebit: Qui em̄ ad id quod
ei gratuito affer̄t, morosum se p̄aestat, nō caret certe tur-
pissimo ingratitudinis, aut simulationis criminē. Quare
em̄ ut candidatus petit, si sponte oblatum, non alacrit̄ am-
plectit. Hæc iccirco dixi, ne quis Carolū regem ex illorū
numero esse credat, qui aliud in fronte, aliud in pectore
gerūt. Ille se se aperte imperatoriū candidatum p̄fitet, ea-
q; in re uestrōs calculos, ac uestrum e quissimū iudiciū ex-
pectat. Quid at attinet exhortari uos, ut eū uobis impera-
torē diligatis, qui a Christianorū ceruicibus, ab aris, ac tē-
plis dei opt. max. sine uestro inçmodo, truculentissimos
ac nepharios hostes depellere tā facile possit, q; lubēs ue-
lit. Sciunt oēs immanitatem, rabiem, ferocitatemq; Tur-
carū, Obrenta Asia, in Africam molunt exercitū, brevi

C ii

quod eis adhuc in Asia deesse uidebat, ferro, ac flammā
subegerunt. Syriam uidelicet omnem, Arabiam deniq;
totam, uniuersamq; Aegyptū, Nolo exaggerare uerbis
Turcarq; potētiam, quandoquidem hanc ipsam rem ac-
curate satis proximo Augustensi principum conuentu,
Legati Ro. pontificis effinxerunt, Quibus si fidem adhi-
bendam censem, mea industria nihil addi, nihil excogi-
tari potest, quod his tam ornatis, ac magnificis buccina-
toribus respondeat. Sed per deum immortalem o illu-
striss. princ. nolite credere quenq; mortalium timeri hoc
tempore a Turcis, nisi Carolum regem. Nolite opina-
ti præter hunc superesse quenquam, qui huius tam pe-
riculosi, & ançipitis bellī pondus sustinere queat. Hunc
missis epistolis, de pace atq; inducijs sollicitant. Hunc to-
tius Europæ potentissimum esse palam fatentur. Huius
iam vires in Africa magna suorū clade experti sunt. Hu-
ius classem in mediterraneo mari obuiam semper habet.
Cum hoc sibi rem esse conficiendam uident. Siciliam,
Sardiniam, Corsicam, Calabriam, Apuliamq; ex Epy-
to, ac tota proinde Græcia procul despiciunt, suoq; furo-
ri obiectas esse uehementissime dolent. Peruijs. autem
Pannonijs, quantum itineris spatium interiacere putatis,
si ex Mæsia aut Macedonia in Germaniam Thurca ex-
peditionem paret. Verū ibi quoq; Croaciā, Austriam,
Charintiamq; uelut quandam Germaniæ clypeum ob-
trudi sibi conspicit. Nemo igit̄ persuadeat uobis o prin-
ci. illust. quenq; mortalium esse, qui maiore desyderio ad
hoc bellum teneatur, aut qui id ipsum pro sua gloria, &
fidei honore, celerius ad rectum finem perducere possit.
Si sunt qui de se magnifica pollicentur, & fidem suam
ingentibus missis onerant, cum nihil adhuc admirati-
one dignum nauauerint, hi (ut fieri solet) tranquillo flu-
mine nauim ducentes, bonos ac peritos se naucleros pu-
tant. Quantocq; absunt remotius ab hostiū conspectu,
tanto audaciores apparere gestiunt. Qui uero manum

admonuerit, illum obseruare uos oportet. Hic ille est Ca-
rolus rex, quem iam saepius honoris causa nominandum
putauimus. Ille inquam, qui ad ista fata, deoꝝ immorta-
lum nutu, reseruatur. Huic, qui fortunam tacite obiici-
unt, ipsi suam fortunam nondum a tergo inspexerunt.
Nunq̄ deerit fortuna, si sapientia utamur. Multoq; præ-
stat, fortunæ non subiacuisse, q; sapientia cartuisse. Sapiē-
tia uero ad principem spectat, a quo hec fere defyderant,
ut regno suo optime præsit, ut seniorꝝ & prudentium cō-
silio Rempub. administret, ut a regimine pueros, mul-
ierculas, & effeminate homines excludat, ut in corrige-
do, seueritatem iustitiae, cum humanitate coniungat, ut
erga bene meritos munificus, & liberalis existat, ut regni
opes non facile profundat, ut patriam immoderatis qua-
estibus non exp̄let, ut iura libertatemq; patriæ, nulla spe
lucrī, aut gratia cuiusquam flexus diuendat, imminuue
permittat, ut sese omnibus exemplum continentiae &
integritatis exhibeat. Hæc sunt, quæ bonum imperato-
rem, strenuumq; ducem reddunt, non ea, quæ uulgo ma-
gna, & præclara putantur, corporis robur, audacia (quæ
& temeritas dicitur) usus bellī, impatientia quietis, tolerā-
tia laborꝝ, & si qua alia sunt, quæ hominibus admiranda
uidentur. Cum ad alias uirtutes comparata, statim euane-
scant, atq; obscura fiant. Restat iam ut de priuilegio Ger-
manicæ nationis in designando imperatore, pauca disse-
ramus. Et licet ista pars apud uos multum ponderis, at-
que existimationis habere merito debeat, a nobis tamen
multis uerbis pertractanda non uidetur. Quantum em̄
ad Carolum regem attinet, omnibus credo habunde sa-
tisfactum esse. Interim tamen quid ego de hac re senti-
am, & quid uos sentire ac statuere uelim, breuiter ex-
plicabo. Requiritur eligendus a uobis imperator, qui ex
Germanica natione sit oriundus, neq; hoc solum, uerum
etiam qui ipsam linguam, moresq; ac illum magnani-
um & generosum sp̄ritum ex incuinabilis hauserit.

C iii

Id ego non solum prudenter, & caute, a uestris maiori-
bus constitutum fuisse, uerum etiam a uobis diligenter
observandum esse pronuntio. Si enim uestri honoris, ac
publicae libertatis memores esse uultis, nunquam admit-
tatis, ut Germanica natio per uosse dispoliatam suis
privilegijs lamentari merito possit. Ea profecto longo
tam usū apud nos consenuerunt, & in hunc usque diem
inuiolata perdurant. Nam. DCCCC. fere exacti sunt
anni, ex quo Ro. Imperium, maxima gloria nostra occu-
pamus. Ab illo uidelicet die, quo, inclinante Græcorum
fortutina, ad Francos Germanos rex summa translata
fuit. Non libet hoc loco ueterem illam controuersiam
mouere, quæ saepius est ab eruditissimis retractata, qui
nam prisci illi extiterint Franci. Sed hoc unum dico, ion-
ge a ueritate alienos esse, qui hos ad Galliam trahere co-
nantur. Quippe cum ante Chlodonei regis tempora, in
Gallij habitasse Francos nullis historijs comprobari pos-
se certum sit, at tum Germaniam illos inhabitasse con-
stat. Et licet Gallij dominarentur, Germaniam tamen
aliquando deseruisse, qui affirmat impudentissimus est.
Id nancj & Francorum annales testantur, & innumera
in ipsis legibus prodita memorie uocabula, quæ Ger-
manicam redolent originem. Huiusmodi permulta com-
periet, si quis mihi credere noluerit, in lege Salica, & Ri-
puarior, deinde in constitutionibus Caroli magni, Lu-
douici Chlotarij, ac Caroli iunioris. Testatur præterea
frequens, & prope continua illorum apud Germanos
conuersatio, confessusque. Belgicam enim a Germania
non seiungimus, moti præter alias cum fortissimas, tum
efficacissimas rationes, auctoritate præclarissimorum, &
amplissimorum virorum, P. Cornelij Taciti, Clau. Pto-
lomei, Strabonis, Eutropij ac alior, qui etiam Neruios,
Eburones, ac Atrabatas Germaniae adscribunt. Quod
si nulla alia prorsus ratio suppeteret, satis (ut opinor)
suerit, Germanorum in Gallos mutuum, & inextin-

guibile odium. Cuius inter priscos rerum gestarum scriptores, non semel C. Cæsar, Tacitus, atque Suetonius meminerunt. Vnde quum & lingua, & moribus, tum etiam conuersatione a Germanis nihil dissimiles, sed arctissime copulati fuerint, satis probatum puto, hos non modo præiudicium uobis nullum facere, uerum etiam magnum splendorem, atque ornamentum nostræ nationi adferre. Quare cessent Galli de istis fœlicitate, tam claris & inuictis principibus, sola hæc gloria Germanicæ nationi, ac uestris dignitatibus debetur. Nolite ergo uestram libertatem, uestra priuilegia, extranei regis libidini exponere. Cauete quæso, ne alium Imperatorem pronuntietis, quam e uestra natione, & Germano sanguine propagatum. Quō enim uos liberos esse sinent, qui suis subditis insolentissime & superbissime dominantur? Quod si uobis in animum uenerit (id quod nos unice a deo optimo, maximo postulamus) Carolum regem, ut sacro Romano imperio regem committis Franckesurdensibus decernere uelitis, non dubitamus quin id toti Christianæ Reipublicæ, bene fœliciterque cesserum sit. Uestrīs dēnique dignitatibus, cunctis Germanicæ puincijis, ciuitatibus, oppidis, gratissimum aliquando fructum sit allaturum. Quandoquidem regem habituri sitis, quem natura ad id effinxisse uidetur, ut mortalibus imperio dominetur, consilio praesit, mansuetudine, ac æquitate adiumento sit. De quo uere prædicari potest, id quod Cyrus Persarum rex dicere solitus fuit, Imperium ei deberi, qui quibus imperet melior sit. Nam præter eas uirtutes, quæ egregium imperatorem efficiunt, omnibus fortunæ dotibus, omnibus naturæ ornamentis, preditus est. Paternam enim originem, triū imperatorum sanguine decoratā, Maternam uero ex il lustrissimis & potentissimis Hispaniarum regibus deriuatā, suo ingenito fulgore, uelut quoddā luculentissimum sydus illustrat, A quibus hereditatio iure superioris, atq; inferioris

Germaniae angulos regendos accepit, ita ut intra illos nō tam inclusa, q̄ munitissimo quodam uallo septa Germania uideri possit. Qui triplici etiam Hispaniae, latissimae, & opulentissimae prouinciae, iustissime dominatur, atq; augustissime praeest. Qui mediterraneum mare, ex Hispanijs usq; ad Creten Asiae insulam, suis clasibus nauigat. Qui Sardiniam, Corsicam, Siciliam, Neapolim, Calabriam, Apuliam, Mauris Turciscq; oppositas, summa uirtute tuetur. Qui maximam Africæ partem, iuxta Atlantem montem, a columnis Herculis, & initio Gadum, usq; ad Tripolim, atq; Carthaginem tributariam possidet. Qui tanta est felicitate, ut huic plus uno die terrarum fortuna contulerit, q̄ potentissimi aliquando reges, & expertissimi duces, bello subiugare longo tempore, ac diuturno labore potuerint. Qui in ea est ætate constitutus, quæ & vires, & animum cum tempore ipso solet augere. Qui gratia tantum apud Germanos ualeat, quantum ante hunc nemo aliis. Hunc itaq; si delegeri

uis regem Romanorum, uobis, totique Christianæ
Reipub. optime consultum esse sentietis. Imperiis fines ampliari, uestros perpetuos hostes profligari, postremo infideles, ac barbaros ad fidei professio-

nem uenire supplices cōspicietis. Quod ita uobis

inspirare dignet

Opt. Max.

deus.

A M E N .

Dixi.

¶ Edita Franckefurdia, Anno do
mini. M. D. XIX,
IX. Kalendas
Iulij.

INVICTISSI-

ATQVE CHRISTIANISSIMO CA-

rolo Ro. regi designato, Hispaniarꝝ insuper,

ac utriusq; Siciliæ regi, Austriaæ Burgun-

diaæq; principi potentissimo, Hermā-

nus de Nuenar Comes, nomine

studiosorꝝ Germaniaæ, sa-

luteam atque fœlicita-

tem perpetuam

optat.

OSTEA

gru
mor

apud Germanos increbuit augu-
stiss. rex Carole, te, dei optimi ma-
ximiq; nutu beneficioq; Christia-
nae Republicæ principem ac mo-
deratorem designatum esse, incre-
bile est, quanta fuerit omnium Ger-
manorꝝ exultatio.

Et potissimum illorꝝ, qui sub patro-
cinio aui tui gloriosissimi Maximiliani Augusti bonis
studij operam suam locauerunt. Hj quippe cum pien-
tissimo principe, ac studiorꝝ suorꝝ defensore spoliatos se-
lambdudum uiderent, non iniuria acerbissimo luctu, &
ingenti mœrere perculsi torquebantur. Sed hunc subito
leniuit fœlicissima fatorꝝ series, necq; leniuit tantum, ue-
rum etiam cumulatissimo gaudio commutauit. Fuere
tūc inter hos aliqū ornatissimi viri, qui me tacite adhorta-
bantur, ut ad te stilum conuerterem, & hoc, quantulun-
cunq; est, literarꝝ negotium, nomine studiosorꝝ Germa-

D.

niæ mihi desumerem. Quibus (ut uerum fatear) partii
haud inuitus, cum quod officij mei id esse ratus sim, tum
etiam q̄ occulce me stimularet, immo impelleret, nuper
inficta, non mihi tantum, sed etiam doctissimis & ho-
nestissimis uiris, contumelia, quorum nonnulli fuerunt,
qui mihi magna necessitudine deuincti tenebantur, ita
ut non paruam contumeliam partem in me redundare
cernerem. Quapropter cum hanc omnes in te Carole
Cæsar spem, fiduciamq; coniecerimus, ut studiorum no-
strorum futuræ te haud dubio & patronum, & uindicem
putemus, rogant te studiosi omnes, atq; eruditissimi to-
tius Germaniae literarum professores obtestantur, ut re-
nascentium iampridem bonaꝝ artium curam habere ue-
lis. Ipsa quoq; Germania florentissimis, atq; pulcherri-
mis ingenij undiq; excultam sese conspiciens, summo
desyderio, summocq; affectu optat, ut tuo augusto au-
spicio foedissimam Sophistarum barbariem e suis finibus
exterminare uelis, quæ iam annos plus quam octingen-
tos, magno cum dedecore, atq; iactura omnium artium
perdurat. Has nobis reliquias abominabiles barbarorꝝ
tumultus inuixerunt Gotti, Longobardi, Vandali, Sla-
ui, Hunt, Nordmanni. Hos itidem defæcare, & excutere
tuo candore perfacile poteris. Quam re non opus est ut
multum laboris insumas. Iacta sunt fundamenta, nihil
restat, nisi ut uel tuo, uel optimatum tuorum patrocinio
structura fulciatur. Dignum profecto principe, dignum
illustribus uiris patrocinium. Magnus enim rex fuisse
Dionysius ille Tyrannus perhibetur, sed non parum or-
nameti contulit huic Platonis, & Aristippi familiaritas.
Quantum uero laudis Cyro regi facta Xenophontis hy-
storia comparauit? Quid esset iam Mecoenas, nisi Vergil
Liū sortitus esset præconē? Quid de Alessandro rege di-
cam? nescio certe an huic plus profuerit dignitas Aristo-
telis, quam subiugata Asia, & cæsus Darius potentissi-
mus aliog Persarꝝ dñs. Nam inter alias eius laudes qua-

amplissimam hanc refert Plutarchus in eo libello, quem
πρὸι τῷ τῷ Ἀλεξανδρου τύχῃ οὐλῇ αὔτης inscripsit, cu-
ius uerba subiçiam ἐν ἀρμονιακόρ ἀνάξαρχου ἐνίκαιω
τατορ πολὺ φίλων φύσιτε. πύργων δὲ τῷ ἀλείῳ πρώτοι
ἐντυχόντι μηρίους χρυσοὺς ἔδοκε, εὐοκεάτε δὲ τῷ πλά-
τωνθ σωκήτα πεντήκοντα τάλαντα μωρεὰρ ἐπεμψε. ὅντι
σίκειτορ δὲ τῷ Διογένῃς τῷ κατόδι μαθητῶντι ἔρχοντα τῷ κυβερνί-
τῳ πατέσκορ. Sed non sunt nobis longe repetenda exē-
pla, an oculos obuersatur gloriosiss. auus tuus Maximili-
anus, q̄ nemo unq̄ fuit in prosequendis doctis hoībus
liberalior, munificentiorq;. Et fieri nequaquam potest,
ut huic tu uirtutibus, & egregijs factis cedere uelis. Im-
perium Romanum obtines, idipsum humanitatis arti-
bus tutelare quoddam numen semper fuit. Te igitur
alterum Antoninum nobis exhibe, quem inter optimos
principes merito consecrauit uetustas, & eidem gloriae
palmam tradidit, ita, ut singulari hoc ἐπιδέτω appella-
retur Αἰλόσοφος. Redde itaq; sua præmia bene me-
rentibus, sive studiosa ingenia, & breui uidebis in Ger-
mania renasci Athenas. Coerce quæso imperiosum, &
violentum genus querundam sophistarum, qui ad per-
niciem literarum nati sunt, Theologistas dico numero
non admodum multos. Et ut rem totam intelligas, fra-
terculos quosdam magnis titulis insanientes, iube suorū
coenobiorum curam gerere, iube domi fratribus suis re-
gendis operam impendere, sacris faciendis inuigilare, po-
pulum Christianum diuino uerbo & euangelica doctri-
na reficere, non decoquere rem familiarem, non excitare
turbas in ecclesia, non spargere rumores, non seminare
linguae suæ uenena in uulgo, non labefactare famam
bonorum virorum, non uendicare sibi in alios imperi-
um, qui omnium debent & uita & exemplo esse humili-
mi. De quibus, & si apud te iure conqueri possem, ut

D ii

pote quos senserim famæ meæ gratissimos hostes, tamē
malo hoc tempore communem causam agere, quam me-
ipm vindicare. Vnica, crede mihi, pestis est in Germania
IACOBVS H O S T R A T V S, quam si restinxeris
Isaï nāvra nālāwē, homo præter ingentem suam auda-
ciam insignit̄ impudens, atq; temerarius. Nolo equidem
mihi tantum ut fidem adhibeas. Omnes interroga (si
libet) per Germaniam doctos uiros. Omnes læsit, omni-
bus æque infestus est. Quid multa; studiosorum pub-
licus ex professo est hostis, ηλι θη πειλανθωπιας.
Quare te iterum atq; iterum rogant, hunc ut tua aucto-
ritate compescas, & ut uel tacere omnino, uel melius lo-
qui præcipias, censorem sui, non alior; agat, domui suæ
consulat, & iuxta Apostolicam doctrinam, non sit uer-
bosus, nō detractor, sit sobrius. Quod si ita, ut speramus,
effeceris, polliceor tibi, q; omnes, qui in studijs literarum
aliquid consecuti sunt, idipsum gratissimo, & iucundissi-
mo animo acceptum tibi referent. Omni denique stu-
dio, diligentia, industriaq; suas opes in te certatim effun-
dent, sua studia tibi addicent, seipsos tibi perpetuo
deuouebunt. Teq; cum totius orbis cōmodo,
Nestoriam senectam superare optant, ut
hostibus tuis fœlicissime domine-
ris, ut fidei Christianę utilissime
præsis. Vale, & hanc le-
gationem nostram
p tua clemen-
tia boni
consu-
las.